

Кир'янова Вероніка Олегівна,

курсант четвертого курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Давидова Наталія Валентинівна,

кандидат юридичних наук,
викладач кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

СУЧАСНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЕКСЕЛЬНОГО ОБІГУ В УКРАЇНІ ТА ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Протягом довгого періоду існування, вексель довів свою ефективність застосування в економіці. Вексель це найкраще рішення для підприємств, що хочуть пом'якшити кризові явища та вирішити проблеми пов'язаних з обігом коштів. Адже, це один з найкращих способів кредитування. За останні десятки років сфери використання векселів в Україні значно розширилися. Вексельний обіг в Україні досліджувало багато українських науковців та інших провідних фахівців, які пропонують удосконалити вексельне законодавство, щоб повною мірою розкрити властивості векселя та зробити його передовим інструментом в ринковій економіці.

Вексельний обіг – одне з найскладніших питань у теорії і практиці управління, адже вексель, будучи ринковим інструментом управління, дає підприємству змогу, по-перше, продовжити термін платежу за векселем відповідно до потреб підприємства, по-друге, сприяє підвищенню вартості фірм, за рахунок зменшення обсягів протермінованої заборгованості та зростання оборотності дебіторсько-кредиторської, по-третє, заборгованість за векселем є надійнішою, оскільки він є – найліквідніший фінансовий інструмент (може бути реалізований будь-якого моменту) [1].

Маючи такі властивості вексель набув у світі дуже широкого застосування. Зарубіжна практика застосування векселя допомогла і в національній економіці України, адже вексель почав використовуватись значно частіше.

18 червня 1991 р. Верховною Радою України було ухвалено Закон «Про цінні папери та фондову біржу», а у 1992 р. Верховна Рада України ухвалила Постанову «Про застосування векселів в господарчому обороті України». Ухвалення цих законів стало першим стійким кроком, який розпочав відродження векселів в Україні. Другим кроком впровадження векселя в господарській діяльності підприємств став Указ Президента України «Про випуск та обіг векселів для покриття взаємної заборгованості суб'єктів підприємницької діяльності» від 14 вересня 1994 року, саме цим Указом в господарській діяльності підприємств запроваджено простий товарний вексель. Простий товарний вексель слугував засобом оформлення взаємної заборгованості суб'єктів підприємницької діяльності. Надалі для більшого розширення сфери обігу векселів 26 липня 1995 року був виданий Указ Президента України «Про розширення сфери обігу векселів», цей Указ передбачав скасування обмежень щодо розміру суми зобов'язання на один вексель. Тоді, було вирішено що розмір зобов'язань встановлюється за згодою суб'єктів підприємницької діяльності [2].

Суб'єкти ринкових відносин на основі взаємної довіри використовують вексель як різновид цінних паперів, який має переваги над грошовими засобами, як боргове зобов'язання та розрахунковий засіб. В порівнянні з іншими цінними паперами векселі не знецінюються, в обігу перебувають під час визначеного законом часу, витрати грошового обороту стають меншими та прискорюються, потреби в готівці стають значно меншими. В вексельному зобов'язанні предметом зобов'язання є тільки грошові кошти.

Векселі в міжнародному розрахунку та в господарському обороті України досить різноманітні (короткострокові векселі видані у іноземній валюті, короткострокові видані у

національній валюті, довгостроковий вексель виданий у національній валюті, товарний простий вексель, приватні векселі, фінансовий вексель та векселі казначейські). Закон України «Про цінні папери і фондовий ринок» від 23 лютого 2006 № 3480-IV в статті 14 містить у собі визначення векселя, відповідно до якого вексель - це цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку платежу визначену суму власнику векселя(векселедержателю). Всі векселі поділяються на прості та переказні та бувають виключно у формі документу. Видача векселя, його обіг, погашення, стягнення та здійснення з ним різних операцій визначено законом [3].

Вексель використовується в багатьох країнах світу, яскравий тому приклад такі розвинені країни як: Франція, Німеччина, Чехія, Угорщина і т.д. Саме ці країни дуже широко використовують вексель у своїй діяльності та мають стійку і сильну економіку.

Франція використовує вексель як платіжний інструмент який визначений законом. Зазвичай в цій країні використовують переказний вексель. Та в порівнянні з Україною вексель у Франції не потрібно документально оформлювати. Всі переказні векселі знаходяться на спеціальному магнітному носії. Також, використовують і простий вексель, він як і переказний за бажанням боржника може бути оформлений у документальній формі. Щоб отримати вексель не на магнітному носії, а в формі документу необхідно звернутись до центрального банку Франції, через який проводяться ці комп'ютерні операції.

Німеччина використовує вексель як платіжний та кредитний інструмент у своїй діяльності. Найбільш розповсюджені корпоративний та банківський вексель. В Німеччині дуже поширеними є господарські кредити, які в своїй діяльності також, застосовують вексельні зобов'язання підприємств і компаній перед банком. В експорті використовують зазвичай два види векселів: класичний експортний і тратта.

Чехія у внутрішньому Законі «Про цінні папери» використовує вексель як спеціальний цінний папір. Згідно з цим законом такий вексель може використовувати будь-який підприємець та громадяни відповідно до закону.

Угорщина використовує вексель як платіжний інструмент але в цій країні вексель не визначений законом, як цінний папір. Хоча угорський вексель, також перебуває в обороті разом із цінними паперами на ринку та має всі його відповідні атрибути [4].

Таким чином, вексель використовується багатьма країнами світу Франція, Німеччина, Чехія, Угорщина і т.д. Як показує міжнародна практика це один з найкращих способів кредитування. Під час кризи немає ліпшого рішення для підприємств, що перебувають в скрутному становищі, аніж вексель. Він допоможе пом'якшити кризові явища та виріши проблеми з обігом коштів. Міжнародне вексельне право, учасником якого є Україна, захищає усіх учасників вексельного обігу, наслідком чого є довіра до цього інструменту в світі. Прикладом слугує вихід країн-учасниць Європейського Союзу, які перебували у кризових умовах на зовнішній ринок запозичень з векселями. Тому, вважаємо, що використання векселя є дуже вдалою зарубіжною практикою, яку і надалі потрібно всебічно розвивати в Україні та оновлювати старі закони для кращого прогресивного результату.

Бібліографічні посилання:

1. Скочило Н. Вексельний обіг в Україні. Проблеми становлення і розвитку. Українська наука: минуле сучасне, майбутнє. 2008 рік. №13. с.113-117.
2. Про розширення сфери обігу векселів. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/658/95>. (дата звернення 11.11.2019)
3. Закон України №3480-IV «Про цінні папери та фондовий ринок». URL:<https://www.president.gov.ua/documents/3480iv-4050> (дата звернення 11.11.2019).
4. Мошенський С. З. Вексель. Базові концепції. 2007 рік. 1204 с.